

A felszabadulás utáni első könyvkiadvány. A *Magyar Könyvszemle* 1970/4. számában TISZAY Andor közleményében (*Magyar nyelvű orosz szótárkiadásaink első fecskei a két világháborúban*) — facsimiléjének közreadásával — említést tesz az 1944 őszén Szegeden megjelent *Magyar—Orosz szótár és társalgó* című kiadványról.¹ Mivel eddigi ismereteink szerint ez volt a felszabadulást követően hazánkban megjelent első könyvkiadvány,² érdemes részletezni létrejöttének körülményeit.

Szeged 1944. október 11-én úgy szabadult föl, hogy a város területén harcok nem folytak, s üzemképes nyomdák és jelentős papírkészletek is rendelkezésre állottak.³

A Szegedi Városi Nyomda igazgatója és főkönyvelője a szovjet csapatok elől elmenekült, a nyomda dolgozói KISS István főgépmestert bízták meg a teljesen sértetlen és papírkészlettel is rendelkező nyomda vezetésével. Munkájuk azonban néhány plakát és a szovjet katonai szervek számára készített nyomtatvány kivételével nem volt (a nyomda cirillbetűkkel is fel volt szerelve), s a pénztár üres lévén, a munkásokat nem tudták fizetni. Elemi követelmény volt egy olyan kiadvány gyors elkészítése, melynek forgalombahozása nem okoz gondot. Ezért merült fel egy magyar—orosz zsebszótár kiadásának ötlete. Hogy a szerkesztéssel való veszélyességet is „megtakarítsák”, a Klauzál téren levő, BARTOS Lipót-féle („zsidóbolt”-ként lezárt) könyvkereskedésből „szereztek” egy példány *Magyar—orosz Lingua-társalgási zsebkönyvet*, jelentéktelen módosításokkal ezt szedték ki, és a szovjet városparancsnok engedélyével nyomtatták igen nagy mennyiségben. A nyolcadrét alakú kis kiadvány egy része piros borítóval jelent meg. Mivel a fasiszta propaganda hatására sokan féltek még a szovjet hadseregtől, azok is igyekeztek ilyen „piros könyvecske” birtokába jutni, akiknek semmi szükségük nem volt rá.⁴

A szótár pontosan két héttel Szeged felszabadulását követően, 1944. október 23-án az utcán volt. A *Szegedi Népakarat* október 24-i (6.) számában már az erről szóló hirdetés (ezzel a felszabadulást követő első könyvhirdetés) is megjelent:

„Szenzációs! Szenzációs! Most jelent meg a liliputi magyar—orosz zsebszótár a kiadás megjelölésével 2.50 P-s darabonkénti árban kapható a Szegedi Városi Nyomdában Kárász utca 9., bejárat a kapu alatt, és az összes könyvkereskedésekben.”

Az első kiadást hamarosan követte a második. A könyvecsék gyorsan gazdára találtak: a nyomdai munkások fizetésének gondja ezzel megoldódott.

VARGA SÁNDOR

A Vörös Hadsereg által kiadott egri Új Hírek története. Az 1944. évi őszi szovjet felszabadító hadműveletek kapcsán és nyomán, a Vörös Hadsereg által, Eger városa és környéke tájékoztatására, Egerben készült újság: az *Új Hírek* helytörténeti jellegét messze túlszárnyaló sajtótörténeti unikumot is képvisel.

¹ *Magy. Könyvszle.* 1970/4. 366—367. 1.

² Ennek azért is nyomatékot kell adni, mivel a PAÁL Jób és RADÓ Antal által szerkesztett *A debreceni feltámadás* c. 1947-ben megjelent kötet 75. lapján az olvasható, hogy a debreceni Egyetemi Nyomda által kiadott magyar—orosz fonetikus zsebszótár volt a felszabadult demokratikus Magyarország első nyomdaterméke. Ezt a (debreceni) szótárt — mint ezt a hivatkozott kiadványból megtudjuk — SZABÓ Kálmán, az Egyetemi Nyomda akkori igazgatója (Debrecen későbbi polgármestere) szerkesztette, és a szövegét — gépszedő híján — maga szedte ki. Debrecen október 19-én szabadult fel, és bár e szótár megjelenésének pontos idejét nem tudjuk, ez október 23. előttre semmiképpen sem tehető.

³ *A szegedi nyomdaipar problémái.* Munka. 1945. jan. 1.

⁴ KISS István, jelenleg a Könyvűipari Minisztérium főelőadója, szóbeli közlése.

Heves megye felszabadításában a 2. Ukrán Front keretébe tartozó 53. hadsereg 49. és 57. lövészhadtestei, valamint a 27. hadsereg alakulatai vettek részt. A tiszai átkelés után Eger városát déli, délnyugati és nyugati oldalról az 57. lövészhadtest, nyugatról pedig a 27. hadsereg egységei fogták egyre szorítóbb gyűrűbe.¹

A megyeszékhelyre befészkelődött katonai erők elleni támadásban a döntő csapást az 57. lövészhadtest 110. gárdalövészadosztálya mérte, melynek harcosai először törtek Eger területére.²

Az Egerbe érkezett 110. gárdahadosztály propagandacsoportjának élén egy százados állott. Erről a századosról, — aki az *Új Hírek* „szülőapja” volt, — sikerült megtudnom, hogy magyar származású, magyarul jól értő és beszélő s egy, a Szovjetunióban megtelepedett budapesti ipari munkás fia volt.³ Egy másik adatközlő szerint pedig, — akivel pedig éppen az *Új Hírek* nyomdai előállítására kapcsán került kapcsolatba, — polgári foglalkozását tekintve nyomdász volt.⁴

Eger városának teljes felszabadítása 1944. november 30-án a reggeli órákban ért véget.⁵

Ez az IVÁN nevű, magyar származású szovjet százados,⁶ a város felszabadítása után 10-12 nappal, — látva a lakosság teljes tájékozatlanságát, a rádió és az újságok hiánya folytán, — megfelelően felszerelt nyomda, papíryanag s nem utolsósorban a lakóhelyükön megmaradt egri nyomdász szakemberek adottságának felhasználásával, — kétségtelenül katonai felettesei jóváhagyása mellett, — a legszükségesebb tájékoztatás céljából, megindította, *Új Hírek* címen, tudomásom szerint hazánkban az egyetlen olyan helyi és ideiglenes jellegű újságot, melyet a Vörös Hadsereg kizárólag a lakosság számára adott ki.

BALOGH Gyula, aki jól ismerte ezt a szovjet tisztet, igen szép, emberi profilt érzékeltető jellemzéssel így fest portrét róla: ez az „Iván kapitány inkább barát volt, mint kapitány. Középmagas, barna arcú, sötétbarna hajú, és még azok között a körülmények között is, amit »háborúnak« kell nevezni, ember volt. Egész ember! A nyomdászatot nemcsak vezette, de értett is hozzá.”⁷

Az újságból hat szám jelent meg, melyek közül az első kettő kivételével valamennyit összegyűjtötte, azok megjelenése idejében, azóta elhunyt édesapám: SUGÁR Andor okleveles gyógyszerész, egri drogériatulajdonos.

Sajnálatos azonban, hogy a legszorgosabb, gondos és beható kutatóval, széles körű érdeklődéssel, a megyei sajtóban publikált cikkel⁸ sem sikerült az első két számot megtalálni, felderíteni.

Az édesapámtól reámszállott példányok közül a 3., 4., 5. és 6. számokat 1962-ben az egri Dobó István Vármúzeum újkori gyűjteményében helyeztem el.⁹ Teljesség kedvéért megemlítem, hogy a 3. és 5. számokból még birtokomban van 1-1 másodpéldány, melyeket

¹ RIBIN—OGARJEV: *Az 57. lövészhadtest átkelése a Tiszán 1944. novemberében Egerből 50 km-re délre*. Fejezetek hazánk felszabadulásának történetéből. Bp. 1960. 9. l.

² Archiv Minisztersztvo Oboronü SzSzsZR. Fond. 409. op. 10.057. D. 342. (Idézi: Dr. NAGY József: *A szocializmus építése Heves megyében*. Eger. 1970. 16—17. l.) — *Felszabadulás. Dokumentumok*. Bp. 1955. 58. l.

³ SZABÓ Sándor egri lakos szíves szóbeli közlése. (SZABÓ ebben az időben a Nemzeti Bizottság titkára volt.)

⁴ SZIKLA Károly nyugalmazott nyomdász, egri lakos szíves szóbeli közlése. (Szikla ebben az időben a Szent János Nyomda dolgozója volt.)

⁵ KOLACSKOVSKI Lajos: *Heves megye felszabadulása a Vörös Hadsereg által 1944. őszén*. Kézirat. Heves megyei Levéltár. Letétek. Nr. 2312.

⁶ BALOGH Gyula, — jelenleg londoni lakos — szíves levélbeli tájékoztató közlése.

⁷ Uo.

⁸ SUGÁR István: *Új Hírek. Az első egri újság*. — Népújság. 1971. április 14. 4. oldal.

⁹ Leltári számuk: 62.112.1., 62.112.2, 62.112.3. és 62.112.4.

azonban szándékomban van majd valamelyik országos gyűjtemény rendelkezésére bocsátani.

Ezenkívül még egy 3. szám is ismeretes. Ez az Eger melletti Felsőtárkány községből került elő, és adományozás révén jutott az MSZMP Heves megyei Bizottsága Archivumának gyűjteményébe.¹⁰

Ezeket az utóbbi adatokat csupán azért említem meg, mivel ezen Egerben kibocsátott *Új Hírek* egyéb példányairól sehol, senkinél nem sikerült adatot szereznem, s így ebből a rölpap-újságból jelenleg összesen csupán ez a hét példány ismeretes!

Az először tisztázandó kérdés: ki volt tulajdonképpen az *Új Hírek* kiadója. A feleletet minden példány második oldalának alján találjuk: „A Vörös Hadsereg Hírszolgálatát”, mely megjelölés mögött pontosabban a 2. Ukrán Front 53. hadserege 57. lövészhadtest-jéhez tartozó 110. gárdalövészhadosztály propagandacsoportja (osztálya) húzódik meg.

Az *Új Hírek* megjelenési időpontja: a 3. szám 1944. december 16-án, a 4. december 18-án, az 5. december 20-án s végül az utolsó szám pedig december 21-én jelent meg. Ennek alapján valószínűnek látszik, hogy a lap kétnaponkénti megjelenésének figyelembevételével, az 1. szám 1944. december 12-én, a 2. pedig 14-én látott napvilágot, s ettől legfeljebb 1-2 napos eltéréssel lehet szó.

S hogy valóban a 6. szám az utolsó, melyet nem követett több, az bizonyítja, hogy bár nem közli jövőbeni megjelenésének megszűntét, de a második oldalon, feltűnő keretes közleményben adja hírül, hogy 1944. december 23-án már a Magyar Függetlenségi Front lapja: az *Igazság* jelenik meg.

A lap előállítása az egri érseki tulajdonban volt Szent János Nyomdában történt, mely a Liceum (ma: Ho Si Minh Tanárképző Főiskola) földszintjén, az északkeleti szöglet helyiségeiben működött.

Az országos hírfű, jól felszerelt nyomda sértetlenül vészelte át a felszabadító harcokat. SZABÓ Sándornak, a volt Nemzeti Bizottság titkárnak közlése szerint, ő gondoskodott a nyomdai dolgozók mozgósításáról és a gépek emberi erővel való mozgatását biztosító munkáslétszámról. A nyomda üzembehelyezésének legnagyobb akadályát a villanyáram hiánya képezte. A *Heves Megyei Népiújságban* megjelent rövid ismertető cikkemre¹¹ a ma Londonban élő BALOGH Gyulának, — aki a nyomdában mint alkalmi fizikai munkás dolgozott, — címemre megküldött írásbeli visszaemlékezéséből tudjuk, hogy „a gépeket emberi erővel kellett hajtani, kézzel-lábbal. Az emberi munkaerőt minden reggel a város házáról kértük és kaptuk, de voltak olyanok, akik napokig, vagy esetleg hetekig is ott dolgoztak ... A munkásokat kétszer egy nap hozták. Reggel 8-9 óra körül és este 7-8 óra körül.”¹²

A nyomda állította elő a fasiszta rendszer teljes összeomlásáig az egri érsekség tulajdonában volt *Eger* c. lapot is. A Szent János Nyomda gazdag és változatos betűanyaggal rendelkezett, s meglehetősen papírkészlettel élte meg a felszabadulást.¹³

Teljesség kedvéért itt kell megemlítenem, hogy a felszabadulás utáni hetekben a nyomda fő munkáját, a Vörös Hadsereg részére, a már említett IVÁN nevű százados irányítása alatt, a röpcédulák készítése képezte,¹⁴ melyeket „már órákon belül szórtak is a szovjet repülőgépek a frontvonalak fölött ...” Adatom van rá, hogy december közepe táján már Balassagyarmat környékéről hoztak magukkal hazatért egri katonaszökevé-

¹⁰ SZECSKÓ Károly egri könyvtáros szíves tájékoztatása nyomán KOVÁCS Gábornénak, az Archivum vezetőjének lekötölező adata.

¹¹ L. 8. jegyz.

¹² L. 6. jegyz.

¹³ L. 4. jegyz.

¹⁴ L. 4. és 6. jegyz.

nyek ilyen, egri Szent János Nyomdában készült és szovjet repülőgépekről leszórt röpcédulákat.¹⁵

Összehasonlító vizsgálat tárgyává tettem az *Új Hírek* és az *Eger* c. lap 1944. évi példányainak betűtípusait. Valóban egész sor betűféleség azonosságát sikerült a két újságban megállapítanom. SZABÓ Sándor arról tett említést beszámolójában, hogy az említett 110. gárdalövészadosztály propagandacsoportjának századosa egy mezőkövesdi nyomda betűkészletét is magával hozta Egerbe. Arról azonban az *Új Hírek* szedésénél és nyomásánál közreműködők nem tudnak, hogy ezt a betűanyagot ők Egerben felhasználták volna munkájuk során.¹⁶

Az *Új Hírek* példányainak alapszövegét kétféle betűtípussal szedték: a 3. számot (s feltehetően a még lappangó 1. és 2. számot is) valamivel nagyobb betűféleséggel nyomták, mint a 4—6.-ot. Ennek az lehet az igen valószínű oka és magyarázata, hogy az első időkben csak kevesebb szöveg elhelyezésére volt szükség, mint később. De egy-egy példány szedését is igen változatos, sokféle betűtípusból állították össze, a coloneltől a nagy cicerőig.

A gyakorlott egri nyomdászok az *Új Hírek*et változatos tördeléssel készítették. Minden szám első oldalán, a 122 mm széles tükrön teljes szélességben végigfutó sorok találhatók. A hátoldal azonban már nem egységes: részben az első oldalhoz hasonló tördelés váltakozik két, egymás melletti 49-59 mm széles hasábbal, illetve keretes közleménnyel.

Az *Új Hírek* csupán egyetlen lapból áll, természetesen kétoldali nyomással.

A lap méretében is változást hozott a 4. szám. A 3.-nál (s feltehetően az első kettőnél is) a cím: *Új Hírek*, azaz minden ékezet nélkül. E cím fölé, a lap felső szélére nyomtatott közismert szovjet felhívás pedig így hangzik: „Halál a német elnyomókra!”

A 4—6. számok címének szedése *Új hírek*-re (ékezetekkel!) változott, és a lap élén is új jelmondat kapott helyet: „Halál a német betolakodókra!”

A kis lap címe alatt balról a dátum (pl. Eger, 1944. december 16.), jobbról pedig a kérdéses példány megjelenési sorszámanak megjelölése (pl. 4. szám) kapott helyet.

Itt említem meg, hogy minden példány hátoldala alsó szélén végigfutó lénia alatt van feltüntetve a lap kiadójaként „A Vörös Hadsereg Hírszolgálatá”.

Kétségtelenül jelentős kérdés az, hogy vajon ki, illetve kik írták a kis cikkeket a röplapújságba. SZABÓ Sándor arról tájékoztató, hogy a Szovjet Távirati Iroda közleményei a szerkesztő kapitánytól származnak. A cikkek írói közül saját személyén kívül mást nem tud megnevezni, s az alkalmi tudósítók körét a mai utólagos kutatással sem sikerült bővítenem.

Az *Új Hírek* rendkívüli ritkaságára való tekintettel szükségesnek látszik a meglevő példányok részletesebb tartalmi ismertetése.

Az 1944. december 16-i 3. szám a Szovjet Távirati Iroda által 13-án és 14-én nyilvánosságra hozott hadijelentésével kezdődik, mely a magyarországi hadihelyzetről nyújt tájékoztatást.

A második oldalon a Nyugat-Európa fronteseményei cím alatt, a TASZSZ december 14-én Londonban kelt jelentése olvasható.

Vastag — mintegy — gyászkeretben kapott helyet egy német fasiszta gáztettről szóló rövid helyi híradás: „A december 12-i német terrortámadás eredménye; 33 halott és 87 sebesült. December 14-én temették el a szerencsétlen áldozatokat. A temetésen az érsek meleg, tartalmas beszédet mondott.”

¹⁵ BALOGH Gyula még néhány röpcédula szövegét is közli: „Adjátok meg magatokat magyarok! Ne harcoljatok a népek gyilkosainak oldalán!” „Menjete haza a családostokhoz! Ne romboljátok saját hazátokat!”

¹⁶ L. 4. jegyz.

ÚJ HÍREK

Eger, 1944 december 21

6. szám

A Szovjet Távírási Iroda jelenti:

December 19-án: Kassától keletrre és délkeletre. Cselszlovák területen az erős és hegyes terep akadályain előrtörve csapatunk elfoglaltak **Davidov, Cabov, Bacskov, Dargov, Keresztur, Novomiszto, Szilvá, Szlanszka-Huta, Scharos, Nádás, helységeket és Kolba** vasútiállomást.

December 16-tól 18-ig a területen 2044 német és magyar tisztet és katonát ejtettünk foglyul.

Ugyanebben az időben csapatunk Kassától délre és délnyugatra Csehszlovák területen a következő helységeket foglalták el: **Szenja, Perina, Alsó- és Felsődió, Zsarnov, Turnya, Dvorníky, Grgov, Szilicia, Bozsava és Miglec**, valamint Vasútiállomást, **Grgov**.

Miskolcától északnyugatra ugyancsak Csehszlovák területen elfoglaltuk **Králik, Mochi, Figa, Ruminice, Veszta, Radanovec, Cakov, Hanava, Ivanovice, Zádor, Gajz, Lingartovce és Jéne** helységeket.

E területen csapatunk, csupán december 18-án 1600 német és magyar tisztet és katonát fogtak el.

Gyöngyösről északra és északnyugatra magyar területen csatlakoztak az akkori helységeket szállítják meg: **Óházhuta, Alsóhuta, Hasznos, Tar, Mátraverébely, Sámsonháza, Nagybarbány, Lutzin és Nyíros**.

A másik frontszakaszról nincs különösebb jelenténi való.

A nyugateurópai front eseményei:

London, december 19. (Tass):

A szövetséges nevezeték expedíciós hadserégeinek főparancsnoksága jelenti, hogy a szövetséges csapatok támadást kezdték **Liniha** körzetében **Wurma és Mählendorf** ellen, hogy megtisztítsák az ellenségtől.

Dillingen és Saarlautern állóküél az akadályokat leküzdve lassan haladnak előre. Bilschau közelében a szövetségesek ismét a **Maginot** vonal két macacsul védett erődítményét foglalták el.

Wissemburgól északnyugatra két mérföldet haladtak előre és **Bundenthal** valamint **Niederschliffenbach** német falvakat elfoglalták. Kollmaroktól északnyugatra heves harcok folynak.

A felső Vogezeiben újabb bevetéseket értek el. A következő éjjel a legterő neheze harci köteleket a Balti-tengeren **Dinja** kikötőben hatásonan támadták az ellenséges hajóhadat.

Ia. ábra

Nyugat-Európa fronteseményei:

London: December 14. (Tass):

Amint hivatalosan közli, a szövetséges csapatok megőrtve az ellenség erős ellenállását, **Jülich és Düren** térségében **Schophoven** városát megtisztították az ellenséges erőktől.

Monschau térségében a szövetséges csapatok szintén erős előnyomulásban vannak. **Reigentől** keletrre és délkeletrre a szövetséges csapatok meg-

szállták **Rollsbräuch és Simmerat** helységeket.

Gabkirchen és Blisbrücken között a szövetséges csapatok alkottak a **Bliss** folyón. Gabkirchenben utcai harcok vannak. Metzben a szövetséges csapatok megőrtve az ellenséges erőktől.

A szövetségesek legbuzgóbb erős kötelekben támadta Nyugat-Németországot és Hollandia ellenséges katonai célponjait.

A szövetségesek legbuzgóbb erős kötelekben támadta Nyugat-Németországot és Hollandia ellenséges katonai célponjait.

A szövetségesek legbuzgóbb erős kötelekben támadta Nyugat-Németországot és Hollandia ellenséges katonai célponjait.

A december 12-i német terrortámadás eredménye:

33 halott és 87 sebesült

December 14-én temették el a szerencsétlen áldozatokat.

A temetésen az érsek meleg és tartalmas beszédet mondott.

Felfordulás Budapesten

Güteborból jelentik: **Gütebor** és **Posten** című újság új: Nagy svéd állampolgár, akik most jöttek **Buda** pestről, a következőket mondták el az ottani borzalmas állapotokról. Ugyanakkor a lakosság, mint a katonaság körében pánik uralkodik. A budapesti svéd követséget hazarendelték. Több külföldi követséget elküldtek a fővárosból.

Hivatalos közlemény

December 14-től kezdve Eger minden iskolájában és tanintézetében rendes tanítás folyik. A tanulók számára naponta növekszik.

Eger

Eger városra újra felelősi normális arcúlatat. A lakosság, mely eddig a dajkba munkások újra munkájuk után járnak, gyermekek iskolába sietnek, sötöttyes kereskedők üzleteiket is megnyitották.

Eger városra újra felelősi normális arcúlatat. A lakosság, mely eddig a dajkba munkások újra munkájuk után járnak, gyermekek iskolába sietnek, sötöttyes kereskedők üzleteiket is megnyitották.

Ib. ábra

A VÖRÖS HADSEREG HÍRSZOLGÁLATA.

Meg kell említenem, hogy a német bombák egy része a Szent János Nyomda közvetlen közelében hullott le, ablakai egy részét is betörte, és több nyomdász könnyebb sérüléseket szenvedett.¹⁷ A szomszédos üzlet- illetve lakóház egy része pedig rombadőlt. Kétségtelenül ezeket a bombákat, a Vörös Hadsereg által eredményesen felhasználta, — rőpcédulákat és a kis lapot előállító — nyomdának szánták a német fasiszták. IVÁN kapitány „a bombázás után azonnal gyűjtés megkezdését indítványozta, és elsőként ő maga jegyzett az íven 100 pengőt.”¹⁸

A *Felfordulás Budapesten* című rövidebb híradás Göteborgból, a *Göteborgsposten* cikke nyomán, a magyar fővárosban uralkodó „borzalmas állapotokról” tájékoztat, mely szerint „úgy a lakosság, mint a katonaság körében pánik uralkodik,” valamint számot ad a külföldi követségek elköltözéséről is.

A *Hivatalos közlemény* címszó alatt olvashatjuk: „December 14-től kezdve Eger minden iskolájában és tanintézetében rendes tanítás folyik. A tanulók száma naponta növekszik.”

Az utolsó rövidebb hír, *Eger* címmel plasztikus képet fest a város újjáéledő életéről:

„Eger városa újra felveszi normális arculatát. A lakosság, mely eddig a becsapódások és a német terrorbombázás miatt a pincékbe rejtőzött, lassan előmerészkedik. Az élet mindjobban visszatér a mindennapihoz. Az utcákon újra jobban öltözött emberek sietnek irodájukba, munkások újra munkájuk után járnak, gyermekek iskolába sietnek, sőt egyes kereskedők üzleteiket is megnyitották.”

Az 1944. december 18-i 4. szám is a Szovjet Távirati Iroda által kibocsátott, s Magyarország területére vonatkozó hadijelentéssel kezdődik, s december 15-i és 16-i helyzetről nyújtva tájékoztatást.

A TASZSZ londoni irodájának december 15–16-i jelentése a nyugati frontról tudósít.

A második oldalon pedig egy *Magyarok!* című felhívás a német fasiszták hírhedt december 12-i egri bombázásának terrorjellegét fejtegeti és magyarázza. A kis cikk így fejeződik be: „Ítéletek, ki ellen visel háborút Magyarország „szövetségese”, az a hadsereg, amely áthurcolja fiaitokat és férjeiteket Németországba a „hazát” védeni. Ezek után tudjátok hol a helyetek és mi a teendőtek.”

A *Német bombák Egerben* című, több, mint két félhasábnyi colonel szedésű tudósítás pedig erről „a vérforraló aljasság” részleteiről számol be.

Az 1944. december 20-án megjelent 5. szám, a 17–18-i szovjet hadijelentés után, a londoni TASZSZ-iroda december 14-i (?) beszámolóját közli: *Hadműveletek Nyugat-Európában* címmel.

A második oldalon „a Vörös Hadsereg Legfőbb Parancsnokának, a Szovjetunió marsalljának, SZTÁLINNAK 1944. nov. 6-án elmondott beszédéből” publikál kivonatot: *Győzelem minden ütésben!* cím alatt. A híres kilenc csapásról szóló beszámoló 1944. januárjától októberéig foglalja össze a Vörös Hadsereg hadműveleteinek sikeres eredményeit a fasiszta haderők ellen.

E példány befejező cikkét, egy *Magyarok!*-hoz intézett agitatív-propaganda felhívás képezi: „Hitler-Németország elvesztette a háborút. A német-fasiszta hadsereg reménytelen, az összeomlás előtt áll. Segítsétek a Vörös Hadsereget! Siettetitek ezzel a német-fasiszta hadsereg összezüzésát. Ezzel pedig közeledik az óra, amikor a háború magyar földön véget ér és a német rablókat végképpen kiűzzük országotokból!”

Az *Új Hírek* utolsó, 1944. december 21-én megjelent 6. száma a december 19-i szovjet hadijelentésről és az ugyanazon napi londoni TASZSZ jelentésről ad számot, *A Szovjet Távirati Iroda jelenti:* és *A nyugat-európai front eseményei:* címek alatt.

A második oldalon két félhasábnyi terjedelmű beszámoló Eger döntött címmel, a debreceni Ideiglenes Nemzetgyűlésbe küldendő két küldött megválasztásáról tudósít.

Egy agitatív felhívás következik: „Magyar asszonyok! Magyar anyák! Férjeitek, fiaitok elpusztultak az áruló nyilasok miatt a magyarság ellen harcoló náci-németek oldalán. Ne ismerjétek kegyelmet a német bérencek és nyilasok itt maradt bandájával szemben!”

Az *Új Hírek* utolsó közleménye egy keretes értesítés formájában arról tájékoztatja az olvasókat, a lakosságot, hogy Igazság címmel új lap indul Egerben. A lapot a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front jelenti meg egyelőre hetenként kétszer. Az első ünnepi szám 4 oldalnyi terjedelemben, szombaton délután december 23-án jelenik meg . . .”

¹⁷ L. 4. és 6. jegyz.

¹⁸ L. 6. jegyz.

Egyébként az *Igazság* 1. száma technikai nehézségek miatt csak december 24-én tudott megjelenni.¹⁹

Az *Új Hírek* példányait természetesen ingyen terjesztették — SZABÓ Sándor szíves szóbeli közlése szerint, — elsősorban a frissiben megalakult Magyar Kommunista Párt helyi szervezetei révén, de a Vörös Hadsereg bizonyos mennyiséget autón, közelebb-távolabb (pl. Tiszanánára) is elszállított a lakosság körében való széttosztás céljából. Ezt erősíti meg a megyei pártarchívum birtokában levő példány is, mely Felsőtárkányról került elő.

Nem hagyható említés nélkül az a körülmény, hogy az *Új Hírek* időszakai röplap-újság megszületésébe és egy állandó helyi lap megjelenéséig való előállításába feltehetően belezajtszott az a körülmény is, hogy 1944. december első napjaiban a megyében, Heves községben — nem távol Egertől! — állították fel a 2. Ukrán Front főparancsnokságát. Maga MALINOVSZKI marsall is Hevesen létesítette főhadiszállását.²⁰

A Vörös Hadsereg Hírszolgálatá által Egerben készítettett magyar nyelvű *Új Hírek* tehát meglehetősen friss híryanagával s aktuális cikkeivel minden kétséget kizáróan jelentékeny politikai szolgálatot tett a front elvonulása utáni nehéz napok és a demokratikus helyi erők (Magyar Nemzeti Függetlenségi Front) által csak későbbben kiadott lap, az *Igazság* első példányának megjelenése közti, vitathatatlanul súlyos problémákkal és gondokkal terhes, közel 20 nap alatt.

SUGÁR ISTVÁN

¹⁹ A Heves megyei Levéltár tulajdonát képező példány szerint.

²⁰ GRÚZ János: *Heves története*. Heves. 1969. 73. oldal.